

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

РІШЕННЯ ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

05 грудня 2022 року

Київ

Вищий антикорупційний суд у складі колегії суддів
Широкої К.Ю. (суддя-доповідач) Саландяк О.Я., Олійник О.В.
за участю секретаря судового засідання Севрюк К.А.,

від позивача — представників Міністерства юстиції України Гайдара М.А., Ільченко К.А., Кржевіна В.М.,
від третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмету спору на стороні відповідача –
представників Мартинюка Є.В., Шевчука О.Ю.

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Києві адміністративну справу за позовом
Міністерства юстиції України до Фалалеева (Фалалеева) Андрія Павловича, третьої особи, яка не заявляє
самостійних вимог щодо предмета спору: Публічного акціонерного товариства Акціонерного банку
«Укргазбанк», про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України
«Про санкції»,

1. Історія провадження та суть адміністративного позову.

24 листопада 2022 року до Вищого антикорупційного суду надійшла позовна заява Міністерства юстиції
України (далі – позивач або Мін'юст) до Фалалеева Андрія Павловича (далі – Фалалеев А.П., відповідач або
особа, щодо якої ставиться питання про застосування санкції), в якій просить застосувати до Фалалеева А.П.
санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» та стягнути в дохід
держави активи, а саме майнові права на квартиру загальною площею 74 кв. м, що знаходиться за адресою:

Обґрунтовуючи свої вимоги, позивач зазначив про те, що рішенням Ради національної безпеки і оборони
України (далі – РНБО) від 09 червня 2022 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та
інших обмежувальних заходів (санкцій)», що введене в дію указом Президента України від 09 червня 2022
року № 401/2022, відносно Фалалеева Андрія Павловича, 09 лютого 1972 року народження, ректора
Кримського федерального університету ім. В.І. Вернадського (підсанкційна особа), застосовано санкцію у виді
безстрокового блокування активів.

На думку позивача, Фалалеев А.П. несе відповідальність за ідеологічну підтримку дій країни-агресора, що
підривають та загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, шляхом
поширення ідей «денацифікації» і «демільтаризації» України, пропагування підтримки дій вищого політичного
керівництва РФ, виправдовування воєнних дій проти України, що є підставою до застосування відносно нього
санкції у виді стягнення його активів в дохід держави на підставі підпункту «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону
України «Про санкції».

Відповідно до частини 5 статті 22 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) Вищий
антикорупційний суд вирішує адміністративні справи щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1
частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», як суд першої інстанції.

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 25 листопада 2022 року визнано поважними причини пропуску

строку на звернення до суду, поновлено позивачу строк звернення до адміністративного суду, відкрито провадження в адміністративній справі, відповідачу запропоновано у дводенний строк із дня одержання позовної заяви подати до суду відзив на адміністративний позов у відповідності до вимог статті 162 КАС України.

Вказаною ухвалою залучено в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору Публічне акціонерне товариство Акціонерний банк «Укргазбанк» (далі – ПАТ АБ «Укргазбанк»).

Разом з адміністративним позовом до Вищого антикорупційного суду надійшла заява Міністерства юстиції України про забезпечення позову шляхом заборони органам державної реєстрації прав на нерухоме майно, державним реєстраторам прав на нерухоме майно, державним реєстраторам органів місцевого самоврядування, особам, які виконують функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, вчиняти будь-які реєстраційні дії (реєстрацію прав власності, скасування реєстрації права власності та інших речових прав, у тому числі реєстрацію правочинів щодо відчуження, передачі у володіння та користування третім особам та інше) щодо квартири загальною площею 74 кв. м, що розташована за адресою:

Ухвалою суду від 25.11.2022 заяву позивача про забезпечення позову задоволено повністю.

Відповідач правом на подання відзиву на позовну заяву не скористався, про відкриття провадження у справі був проінформований шляхом опублікування повістки про виклик у судові засідання на офіційному сайті Вищого антикорупційного суду, про що свідчать скріншоти з сайту суду (а.с. 119, 122, 214).

Від представника третьої особи, що не заявляє самостійних вимог ПАТ АБ «Укргазбанк» до початку судового засідання надійшли письмові пояснення по справі, в яких третя особа не висловила заперечень проти задоволення позовних вимог, просила врахувати надані пояснення при ухваленні рішення та долучити матеріали до справи (а.с. 156-159).

30 листопада 2022 року позивач подав до суду клопотання про долучення додаткових матеріалів до позовної заяви в порядку статей 166-167 КАС України, в якому долучив письмові докази та диск з відеозаписом розміщеного на каналі «Крымский Федеральный Университет» в мережі YouTube інтерв'ю відповідача, в якому Фалалеев А.П. вилучає публічну підтримку збройних сил РФ та зазначає про необхідність «демілітаризації» України.

Інших клопотань, пояснень або заперечень від учасників адміністративного провадження до суду не надходило.

Відповідно до ч. 6 ст. 162 та ч. 2 ст. 175 КАС України, у разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин, суд вирішує справу за наявними в ній матеріалами.

Відповідно до частини 5 статті 283-1 КАС України, позовна заява розглядається в судовому засіданні з повідомленням про дату, час та місце судового засідання позивача та особи, щодо якої ставиться питання про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

Неявка в судові засідання учасників справи та/чи їх представників не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви в судовому засіданні.

Відповідачем в цій справі є Фалалеев (Фалалеев А.П. відповідно до російської транслітерації) Андрій Павлович, 19.02.1974 року народження, РНОКПП _____, який народився в місті Керч, індивідуальний податковий номер РФ _____, місце проживання: _____ (а.с. 46, 50, 86, 160-161).

Відповідач є діючим ректором Кримського федерального університету ім. В.І. Вернадського (далі – Університет), відповідно до розпорядження Уряду Російської Федерації від 08.10.2020 № 2596-р «Про ректора федерального державного автономної освітньої установи вищої освіти «Кримський федеральний університет імені В.І. Вернадського», його призначено ректором зі строком повноваження на 5 років, до 08 жовтня 2025 року. Встановлено, що відповідачу присвоєно індивідуальний податковий номер РФ _____, а майнові _____

права на квартиру у м. Севастополі (а.с. 49-50, 86).

Рішенням РНБО від 09.06.2022 на нього накладено санкції у вигляді блокування активів (підстава для накладання санкцій – підтримка військового вторгнення до України) (а.с. 25-30, 131).

Позивач як на підставу для застосування санкції у виді стягнення в дохід держави активів, що належать відповідачу, послався на три основних мотиви:

- (1) підтримка звернення Російського Союзу ректорів, яким виправдовується вторгнення військ РФ на територію України;
- (2) систематичні публікації на офіційній сторінці Кримського федерального університету ім. В.І. Вернадського про підтримку дій військових РФ, які беруть безпосередню участь у збройній агресії проти України;
- (3) участь в підготовці і проведенні «всеросійського» перепису населення на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим для виявлення осіб, що володіють паспортом України та (або) належать до кримськотатарської національної меншини, встановлення кількості осіб чоловічої статі для їх призову.

(1) Щодо підтримки звернення відповідачем Російського Союзу ректорів.

Фалалєєв А.П. 04 березня 2022 року разом з низкою ректорів закладів вищої освіти РФ підтримав звернення Російського Союзу ректорів (далі також – РСР), де, як вказує позивач, легітимізувалася військова агресія РФ проти України, підтримувалися незаконні дії вищого політичного керівництва та військовослужбовців РФ, які вчиняються останніми на території України (а.с. 31).

Позивач зазначає, що в цьому зверненні Фалалєєв А.П. заявляє про власну підтримку військових дій РФ і закликає тих, хто ознайомився із цим зверненням, чинити так само, відповідач оперує пропагандистською риторикою, легітимізує злочинність дій та рішень РФ тощо.

(2) Щодо систематичних публікацій на офіційній сторінці Кримського федерального університету ім. В.І. Вернадського про підтримку військових, які беруть участь в збройній агресії проти України, за які відповідач, як керівник університету, несе пряму відповідальність.

Позивачем на обґрунтування своєї позиції надано роздруківки з офіційної веб-сторінки Університету у соціальній мережі «Вконтакте» (посилання: <https://vk.com/vernadskyscfu>), де після оголошення вказаного звернення РСР було опубліковано наступні публікації: від 15 березня 2022 року «Підтримаємо нашу країну Ru»; від 21 липня 2022 року про зустріч із російськими військовими, що повернулись із зони «спеціальної військової операції» «Своїх не кидаємо»; від 23 серпня 2022 року «Своїх не кидаємо» та «Герої Донбасу – герої Росії»; від 03 жовтня 2022 року про оголошення про збір гуманітарної допомоги штабом «МЫВМЕСТЕ» (посилання: <https://мывместе.рф>); від 13 жовтня 2022 року «Волонтёры Победы».

Позивач зазначає, що вказані публікації свідчать про продовжувану, свідому підтримку підсанкційною особою політики РФ, а також про виконання нею з власної волі дій, пов'язаних із пропагуванням цієї політики шляхом розповсюдження її публікаціями у соціальних мережах, цільовою аудиторією яких є студенти університету ім. В.І. Вернадського та інше невизначено коло осіб.

(3) Щодо участі у «всеросійському» переписі населення на тимчасово окупованій території України.

Позивач зазначив, що 20 жовтня 2022 року «головою Республіки Крим» було видано указ № 274-У «Про внесення змін до Указу Голови Республіки Крим від 15 березня 2019 року № 110-У» (далі також – Указ). Зазначений Указ розміщено на офіційному інтернет-порталі правової інформації РФ за адресою: publication.pravo.gov.ru.

Відповідно до цього указу був актуалізований склад комісії з підготовки і проведення «всеросійського» перепису населення на території Автономної Республіки Крим, а згідно з додатком 1 до Указу відповідач з власної згоди став членом цієї комісії.

Як зазначив позивач, враховуючи те, що на сьогодні РФ продовжує напад на Україну, метою проведення перепису населення в Автономній Республіці Крим вбачається виявлення осіб, що володіють паспортами України та (або) належать до кримськотатарської національної меншини, для їх репресії та депортації, а також встановлення кількості осіб чоловічої статі для їх призову.

Від третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, ПАТ АБ «Укргазбанк» до суду надійшли письмові пояснення (а.с. 156), в яких вказано про те, що між ПАТ АБ «Укргазбанк» та відповідачем був укладений кредитний договір № _____ від 24.02.2014 (кредитний договір). Кредитним договором передбачено, що кредит надається на придбання майнових прав на однокімнатну квартиру за адресою: _____

Також між третьою особою та відповідачем укладено договір іпотеки майнових прав на нерухоме майно (без оформлення заставної), посвідчений 24.02.2014 приватним нотаріусом Севастопольського міського нотаріального округу за реєстровим № _____ (договір іпотеки).

За договором іпотеки, з метою забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором, відповідач передав ПАТ АБ «Укргазбанк» в іпотеку майнові права на однокімнатну квартиру № _____ . В день укладання договору іпотеки нотаріусом зареєстровано відомості про обтяження майнових прав іпотекою.

У зв'язку з неналежним виконанням зобов'язань за кредитним договором банк звертався до суду з позовом про стягнення заборгованості. Заочним рішенням Святошинського районного суду м. Києва від 09.07.2020 у справі № 759/4630/20 стягнуто солідарно з відповідача та його поручителя заборгованість з цим кредитним договором, однак рішення суду залишається невиконаним.

Крім того, третя особа у своїх поясненнях просить врахувати, що 94,9% акцій ПАТ АБ «Укргазбанк» належить державі Україна в особі Міністерства фінансів України. Постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 ПАТ АБ «Укргазбанк» віднесено до переліку об'єктів державної власності, що має стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

В судовому засіданні представники позивача Гайдар М.А., Ільченко К.А., Кржевін В.М підтримали доводи, викладені в позовній заяві та просили задовільнити адміністративний позов. Також в судовому засіданні 02.12.2022 пояснили, що з урахуванням Закону України «Про боротьбу з тероризмом» та Закону України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» в діях відповідача вбачається терористична діяльність, що є підставою до застосування відносно відповідача санкцій.

Представники третьої особи ПАТ АБ «Укргазбанк» Шевчук О.О. та Мартинюк Є.В. підтримали обставини, зазначені в своїх письмових поясненнях. Просили винести рішення на розсуд суду.

2. Мотивація суду.

Заслухавши пояснення представників позивача, позицію представників третьої особи, з'ясувавши в судовому засіданні усі фактичні обставини справи, на яких ґрунтується позов, об'єктивно, всебічно, повно оцінивши докази, які мають значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, судом встановлено наступне.

Одним із особливих видів санкцій, які Україна може застосовувати (накладати) відповідно до Закону України «Про санкції», є санкція у виді стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Санкція, передбачена пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів». Ця санкція може бути застосована:

- 1) лише в період дії правового режиму воєнного стану;
- 2) лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями РНБО, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» (умови, визначені ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»).

Стягнення в дохід держави активів фізичних та юридичних осіб додана пунктом 1-1 частини 1 статті 4 до Закону України «Про санкції» на підставі Закону України № 2257-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022, який набрав чинності 24.05.2022 (далі – Закон № 2257-ІХ).

Застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», є винятковим заходом, обумовленим гостротою становища та необхідністю досягнення цілей, визначених частиною першою статті 1 цього Закону, в умовах правового режиму воєнного стану.

Такими цілями, встановленими у ст. 1 Закону України «Про санкції», є використання державою Україною суверенного права на захист своїх національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України.

У судовому засіданні було встановлено, що на підставі рішення РНБО від 09 червня 2022 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введене в дію Указом Президента України від 09.06.2022 № 401/2022, до Фалалеева А.П. було застосовано санкцію у вигляді безстрокового блокування активів (а.с. 25-30).

Закон України № 2257-ІХ набрав чинності 24.05.2022, тому накладення РНБО санкції у виді безстрокового блокування активів відповідача було прийняте після набрання ним чинності.

Абзацом 2 ч. 2 ст. 122 КАС України передбачено, що для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень встановлюється тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог. Отже, для позивача тримісячний строк на звернення до суду розпочався із дати накладання РНБО санкції у виді безстрокового блокування активів відповідача, тобто з 09.06.2022.

В ході розгляду позовної заяви знайшли своє підтвердження факти, які свідчать про поважність пропуску строку звернення до суду: наслідки триваючого воєнного стану в Україні у вигляді постійних авіаційних обстрілів, відключень електроживлення, порушення електронного листування, які в сукупності із веденням військового стану в Україні свідчать про наявність об'єктивних перепон у збиранні позивачем доказів для цього адміністративного позову.

Станом на дату прийняття рішення в цій справі, тобто на **05 грудня 2022 року** в Україні діє правовий режим воєнного стану, який був введений на підставі Указу Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 та неодноразово продовжений, останній раз – указ Президента України № 757/2022 від 07.11.2022 з 21 листопада 2022 року строком на 90 діб, тобто до 19 лютого 2023 року.

Встановлено, що зазначені нормативні акти є чинними станом на момент винесення судового рішення та не оскаржувались.

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про санкції» санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність.

Тож, Закон України «Про санкції» визначає вичерпне коло суб'єктів, на яких можуть бути накладені такі санкції. По відношенню до фізичних осіб вони накладаються лише на нерезидентів, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність. Лише останні наведені в законі безвідносно до їх іноземної або української приналежності.

Поняття терористичної діяльності встановлено статтею 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20.03.2003 (далі – Закон № 638-IV), Законом України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» № 2265-IX від 22.05.2022 (далі – Закон № 2265-IX, який набрав чинності 12.06.2022) цю статтю доповнено наступним визначенням: терористичною є діяльність, яка охоплює пропаганду російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України.

В свою чергу, під пропагандою російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України розуміється поширення інформації, спрямованої на підтримку або виправдання злочинного характеру діяльності Російської Федерації, органів держави-терориста (держави-агресора), їх посадових осіб, працівників, службовців (у тому числі військовослужбовців) та (або) представників, які відкрито або приховано діють від імені Російської Федерації на території України або з територій інших держав проти України; публічне заперечення, у тому числі через засоби масової інформації або з використанням мережі Інтернет, злочинного характеру збройної агресії Російської Федерації проти України; публічне використання символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну, використання, створення, поширення продукції, що містить таку символіку, в Україні та (або) за кордоном (п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону № 2265-IX).

Відповідно до ст. 2 Закону № 2265-IX використання символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну відповідно до умов, визначених цією статтею, є окремим видом пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України.

До використання такої символіки належить, зокрема, використання латинських літер «Z», «V» окремо (без правомірного контексту або в контексті виправдання збройної агресії проти України чи інших воєнних дій) або шляхом заміни цими літерами кирилических літер «З», «С», «В», «Ф» чи інших літер в окремих словах з візуальним акцентом на цих літерах.

Таким чином, судом встановлено, що використання на офіційній сторінці Університету під керівництвом відповідача такої публічної символіки з візуальним акцентом на латинській букві «Z», при посиланні на публікацію «Волонтери победы» від 06.10.2022 та публічне заперечення злочинного характеру збройної агресії РФ проти України з використанням мережі Інтернет підпадає під визначення поняття здійснення терористичної діяльності (а.с. 73-79).

Відтак, відповідач належить до суб'єктів терористичної діяльності і до нього може бути застосована санкція у виді стягнення активів в дохід держави.

Законом України «Про санкції» визначено виключний перелік підстав застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього Закону (у виді стягнення активів в дохід держави).

Підпунктом «в» пункту 2 абзацу 4 частини 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції» вказано, що ними, в тому числі є суттєве сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень, зазначених у пункті 1 цієї частини (тобто завданню істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України) шляхом інформаційного сприяння, зокрема шляхом організації, фінансування та безпосереднього здійснення публічних дій, спрямованих на:

- спонукання до збройної агресії проти України, геноциду Українського народу, дискримінації за ознакою громадянства України, вчинення діянь, які відповідно до норм міжнародного права та/або законодавства України мають ознаки воєнних злочинів або злочинів проти людяності;
- виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України, окупації територій України, вчинення діянь, які відповідно до норм міжнародного права та/або законодавства України мають ознаки воєнних злочинів, геноциду або злочинів проти людяності;
- глорифікацію осіб, які здійснювали збройну агресію проти України, представників збройних формувань держави-агресора, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих державою-агресором, а також представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору

Істотність шкоди національній безпеці України підтверджується обставинами розпочатої відкритої агресії РФ із заподіянням шкоди як державі України, так і окремим її громадянам. У силу вимог ч. 3 ст. 78 КАС України, колегія суддів визнає такі обставини загальновідомими, які не потребують доказування.

Виходячи з пояснень представника позивача та доданих доказів, колегія суддів дійшла висновку, що Фалалєєв А.П. є відповідальним за суттєве інформаційне сприяння вчиненню дій, що підривають та загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України шляхом організації та безпосереднього здійснення відповідних публічних дій у мережі Інтернет, які адресовані як студентам, так і невизначеному колу осіб (підпункт «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»).

Підтвердження факту належності активів, щодо яких може бути застосована санкція у виді стягнення у дохід держави Фалалєєву А.П.

Відповідно до відомостей з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі – Реєстр) Фалалєєву Андрію Павловичу належать майнові права на квартиру, об'єкт житлової нерухомості загальною площею 74 кв. м., що розташована за адресою _____, які обтяжені договором іпотеки.

В розділі «Актуальна інформація зі спеціального розділу» Реєстру наявний номер запису про іпотеку _____, відповідно до якого 24.02.2014 приватним нотаріусом Севастопольського міського нотаріального округу зареєстровано договір іпотеки, майнових прав на нерухоме майно без оформлення заставної, серія та номер: _____, Строк виконання основного кредитного зобов'язання: 23.02.2029, розмір основного зобов'язання 346875,00 грн. Запис про державну реєстрацію іпотеки є чинним. Іпотекодержателем виступає ПАТ АБ «Укргазбанк».

Відповідно до пункту 5 статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», обтяження – заборона або обмеження розпорядження та/або користування нерухомим майном, встановлені законом, актами уповноважених на це органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, або такі, що виникли з правочину.

Відповідно до частини першої статті 575 Цивільного кодексу України іпотекою є застава нерухомого майна, що залишається у володінні заставодавця або третьої особи, а також застава об'єкта незавершеного будівництва, майбутнього об'єкта нерухомості. Згідно зі статтею 4 Закону України «Про іпотеку», обтяження нерухомого майна іпотекою підлягає державній реєстрації відповідно до закону.

Згідно з абз. 3 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції» накладення на активи арешту, встановлення щодо них мораторію чи будь-яких інших обтяжень (заборони розпоряджатися або користуватися ними), а також перебування таких активів у заставі не перешкоджає стягненню цих активів у дохід держави як санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього Закону.

Навіть з урахуванням наявності чинних обмежень майнових прав на актив у виді договору іпотеки, Законом України «Про санкції» окремо встановлено виключення щодо можливості стягнення таких активів в дохід держави.

Отже, відповідно до матеріалів справи і з урахуванням викладеного вище Фалалєєву А.П. належать майнові права на квартиру загальною площею 74 кв. м, що розташована за адресою _____, і такий актив може бути стягнуто в дохід держави.

Пропорційність втручання у право власності відповідача.

Будь-яке примусове позбавлення власності є втручанням у право на власність. Відповідно до положень статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. Також, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності (стаття 41 Конституції України). Право, в цілому, дозволяє таке втручання, проте це втручання повинно бути законним, обґрунтованим та пропорційним.

Відповідно до статті 1 Протоколу 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, будь-яке обмеження права власності повинно здійснюватися, зокрема, на умовах, передбачених законом. Також, обмеження права власності має переслідувати законну мету за допомогою засобів, які є пропорційними меті (*Beveler проти Імалії* (рішення Великої Палати ЄСПЛ від 5 січня 2000 року, заява № 33202/96, параграф 107). При цьому, має бути розумне співвідношення між засобами та метою, що досягається — так званий «справедливий баланс» між інтересом суспільства та вимогами щодо захисту фундаментальних прав особи (серед інших, рішення ЄСПЛ у справі *Edwards проти Мальти* від 24 жовтня 2006 року, заява № 17647/04, параграф 69).

Заходи, такі як конфіскація, можуть класифікуватися як контроль за користуванням майном. Право власності не є абсолютним, оскільки держава може вимагати від суб'єктів дотримуватися певних позитивних зобов'язань. У разі, якщо особи своїми діями створюють суттєву загрозу національній безпеці, інтересам громадян країни, наприклад, через фінансування чи підтримку війни проти цієї країни, держава може вжити заходів на припинення чи попередження таких дій.

Відповідно до системи захисту прав людини, встановленої Конвенцією, національні органи повинні зробити первинну оцінку не лише існування проблеми, що викликає суспільне занепокоєння, та вимагає вжиття заходів щодо позбавлення власності, так і власне заходів, які необхідно вжити. У цьому, як і в інших сферах, на які поширюються гарантії Конвенції, національні органи користуються певною свободою розсуду (рішення ЄСПЛ у справі *James та інші проти Великобританії* від 21 лютого 1986 року, заява № 8793/79, параграф 46). Відповідно, на національні органи покладається оцінка того, чи позбавлення власності є пропорційним засобом досягнення законної мети в суспільних інтересах.

При застосуванні такої санкції як стягнення активів в дохід держави суд повинен враховувати співмірність її застосування із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями відповідача.

В постанові Великої Палати Верховного Суду від 07.04.2020 у справі № 916/2791/13 сформована правова позиція про те, що втручання у право власності, навіть якщо воно здійснюється згідно із законом і з легітимною метою, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, якщо не буде встановлений справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними із цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає втручання в її право власності. Отже, має існувати розумне співвідношення (пропорційність) між метою, досягнення якої передбачається, та засобами, які використовуються для її досягнення (п. 6.43 Постанови).

З цього приводу Велика Палата Верховного Суду наголошує, що не кожне втручання у право мирного володіння майном зумовлює порушення принципу пропорційності (п. 6.48 Постанови).

При аналізі пропорційності втручання в право на вільне володіння майном колегія суддів враховує наступні обставини:

Україна має суверенне право на захист. Воно закріплене, серед іншого, у Конституції України, Декларації про державний суверенітет України, загальновизнаних міжнародних нормах і правилах.

Суд погоджується з позицією позивача, що застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави спрямоване, перш за все, на зупинення агресивних дій РФ, припинення підтримки її нинішнього політичного режиму шляхом удару по фінансових можливостях прихильників такої політики та здійснення швидкого та ефективного відшкодування збитків, завданих жертвам агресії за рахунок коштів, отриманих від конфіскації.

Окремою необхідністю для застосування санкцій виступає важливість зупинення подальшого сприяння та підтримки «воєнних операцій» РФ шляхом встановлення для підсанкційних осіб конкретних і невідворотних наслідків таких протиправних дій у вигляді втрати власних активів на території цієї держави, щодо якої здійснюється агресія.

Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) на щотижневій основі публікуються дані щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення РФ на територію України. Так, на офіційному веб-сайті ООН опубліковано наступну найактуальнішу інформацію станом на 05 грудня 2022 року (за посиланням: <https://ukraine.un.org/en/209190-ukraine-civilian-casualties-27-november-2022>):

«З 24 лютого 2022 року, коли почався збройний напад Російської Федерації на Україну, до 27 листопада 2022 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) зафіксувало 17023 випадки загибелі або поранення цивільних осіб в Україні: 6655 загиблих і 10368 поранених.

- 6655 загиблих: 2601 чоловік, 1783 жінки, 173 дівчинки і 209 хлопчиків, а також 37 дітей і 1852 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити
- 10368 поранених: 2245 чоловіків, 1604 жінки, 215 дівчат і 304 хлопчики, а також 250 дітей і 5750 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити [...]

УВКПЛ ООН вважає, що реальні цифри значно вищі, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається з затримкою, та багато повідомлень із місць, звідки надходить інформація про втрати серед цивільного населення, все ще потребують підтвердження. Це відноситься, наприклад, до населених пунктів Маріуполь (Донецька область), Ізюм (Харківська область), Лисичанськ, Попасна і Сєвєродонецьк (Луганська область), де, за повідомленнями, мали місце численні випадки загибелі чи поранення цивільних осіб».

Лише з 01 до 27 листопада 2022 року УВКПЛ ООН зафіксувало 636 випадків загибелі або поранення цивільних осіб:

- 152 загиблих (49 чоловіків, 34 жінки, 3 дівчинки, 4 хлопчики, а також 3 дитини і 59 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити); і
- 484 поранених (127 чоловіків, 81 жінка, 9 дівчат, 13 хлопчиків, а також 8 дітей і 246 дорослих, статі яких ще не вдалось встановити).

Колегія суддів враховує інформацію, надану УВКПЛ ООН на офіційному сайті про численність жертв серед цивільного населення після початку військової агресії РФ.

В даному випадку суд вбачає зв'язок між діями відповідача, які полягали в інформаційному сприянні збройній агресії (спонуканні до підтримки студентами Університету так званої «спеціальної воєнної операції»), спонуканні до матеріальної підтримки учасників збройної агресії, поширенні ідеологем про «денацифікацію» та «демілітаризацію» України та продовженням такої агресії.

Ідеологічна підтримка політики РФ щодо збройної агресії проти України є невід'ємною складовою загальної політики РФ відносно України в контексті заперечення права України на власний суверенітет і незалежність. Відповідно до чинних законів України № 638-IV та № 2265-IX вказане є терористичною діяльністю. Це зумовлює відповідне реагування з боку України шляхом використання правового механізму у виді стягнення в дохід держави активів відповідача, які знаходяться на території України.

В умовах триваючої агресивної війни РФ проти України такі цілі застосування санкції співвідносяться з інтересами суспільства.

Щодо втручання у право власності третіх осіб.

Суд вважає, що стягнення активів відповідача у вигляді майнових прав на квартиру, навіть з рахуванням чинних обтяжень (договору іпотеки, стороною якого є третя особа – ПАТ АБ «Укргазбанк»), є пропорційним втручанням у право власності, що автоматично не позбавить третю особу її прав, які випливають з договору іпотеки. При винесенні судового рішення про застосування санкції відносно відповідача, цим рішенням не знімаються чинні обтяження третіх осіб на такий актив.

Сторона договору іпотеки – ПАТ АБ «Укргазбанк» не втрачає права і обов'язки, які випливають з цього договору, оскільки вони зможуть перейти до іншого суб'єкта. Наслідком судового рішення, винесеного на підставі закону та з легітимною метою, є перехід права власності на конкретно визначене майно в дохід держави (одночасно з переходом обтяжень цього права власності).

Суд зазначає, що надання оцінки кредитному договору та договору іпотеки відповідача та третьої особи та приватно-правових відносин між ними не є предметом розгляду в цій адміністративній справі, оскільки положеннями ч. 7 ст. 283-1 КАС України встановлено лише, що за результатами розгляду позовної заяви Вищий антикорупційний суд ухвалює одне з таких рішень: 1) про застосування до фізичної або юридичної

особи санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»; 2) про відмову у задоволенні позову.

Таким чином, оскільки в ході судового розгляду справи судом встановлені підстави, визначені ст. 5-1 Закону України «Про санкції» для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону у виді стягнення у дохід держави активів, колегія суддів вбачає підстави для задоволення адміністративного позову Міністерства юстиції України до Фалалєєва А.П.

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 25.11.2022 задоволено заяву Міністерство юстиції України про забезпечення позову шляхом заборони вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо вказаного об'єкту нерухомого майна.

Відповідно до частини 1 статті 157 КАС України суд може скасувати заходи забезпечення позову з власної ініціативи або за вмотивованим клопотанням учасника справи.

Колегія суддів вказує на те, що підстав для скасування заходів забезпечення адміністративного позову при вирішенні справи по суті немає, оскільки процедура застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» та стягнення в дохід держави активів є тривалою та встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до частини 3 статті 5-1 Закону України «Про санкції».

При ухваленні рішення суд також вирішує чи є підстави допустити негайне виконання рішення (п. 6. ч. 1 ст. 244 КАС України). Оскільки рішення суду про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції» не належить до судових рішень, які виконуються негайно у відповідності до статей 274, 371 КАС України, суд не вбачає підстав для допущення негайного виконання рішення.

Відповідно ст. 139 КАС України відсутні підстави для розподілу судових витрат, оскільки позивач звільнений від сплати судового збору на підставі п. 25 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір», а доказів понесення інших судових витрат сторонами у даній справі не надано.

З урахуванням зазначеного вище, беручи до уваги положення статей 2, 10, 12, 72-79, 99, 243-246, 268, 269, 283-1 КАС України, статей 4-5² Закону України «Про санкції», суд

ВИРІШИВ:

1. Адміністративний позов Міністерства юстиції України до Фалалєєва (Фалалєєва) Андрія Павловича, третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору ПАТ АБ «Укргазбанк», - задовольнити.
2. Застосувати до Фалалєєва (Фалалєєва) Андрія Павловича, 09 лютого 1972 року народження, який народився у місті Керч місце проживання: _____ санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».
3. Стягнути в дохід держави активи - Фалалєєва (Фалалєєва) Андрія Павловича, а саме майнові права на квартиру загальною площею 74 квадратних метрів, що знаходиться за адресою: _____
4. Надіслати це рішення в день набрання ним законної сили Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання.
5. Опублікувати текст рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду відповідно до положень ч. 7 ст. 283-1 КАС України з урахуванням ч. 16 ст. 10 КАС України.

Апеляційна скарга на рішення Вищого антикорупційного суду може бути подана стороною до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом п'яти днів з дня його проголошення. Особи, які не були присутні при проголошенні зазначеного рішення, мають право його оскаржити протягом п'яти днів із дня публікації рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Це рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги це рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закритті апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Суддя-доповідач:

Широка К.К

Судді:

Саландяк О.

Олійник О.